

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος για τον Αλέξανδρο Παπαναστασίον, τα τελευταία χρόνια, αποτελεί μian ιδιαιτερότητα που σαφώς αντιδιαστέλλεται από τον πραγματικό του ρόλο στην πολιτική σκηνή του Μεσοπολέμου. Το ενδιαφέρον αυτό για την πολιτική πορεία και τη σκέψη του λεβιδιώτη πολιτικού εξηγείται:

Π ρ ό τ ο ν, από το γεγονός ότι συγκεντρώνει στο πρόσωπό του συγχρόνως τον θιασώτη της πολιτικής πράξης και τον πολιτικό στοχαστή.

Δ ε ύ τ ε ρ ο ν, από τη σημαντικότητα της μεσοπολεμικής περιόδου για τη συγκρότηση και την εξέλιξη της νεοελληνικής κοινωνίας σε κρίσιμες πτυχές.

Τ ρ ί τ ο ν, από την πορεία των ιδεών που υπηρέτησε και για τις οποίες στοχάστηκε. Η τύχη, κυρίως, του πολιτειακού και των σοσιαλιστικών ιδεών όχι μόνο δοκιμάστηκαν κατά τη μεταπολεμική περίοδο αλλά και τέθηκαν με ιδιαίτερη οξύτητα μετά τη δικτατορία, ώστε να επικεντρώσουν το ενδιαφέρον της ακαδημαϊκής και της πολιτικής τάξης της χώρας.

Δεν είναι, επομένως, χωρίς σημασία το γεγονός ότι δύο επιστημονικά συνέδρια και άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις έλαβαν χώρα σε μια περίοδο απολογισμού και συγχρόνως προβληματισμού για την πολιτική και κοινωνική πορεία του τόπου. Άλλωστε η επικαιρότητα του πολιτικού στοχασμού του Αλ. Παπαναστασίον συμπίπτει με την αναβίωση της προσδοκίας μιας σημαντικής μερίδας της κοινής γνώμης για τον λεγόμενο «σοσιαλιστικό μετασχηματισμό» αλλά και με τη βαθιά ανησυχία της για τις χρήσεις και τις καταχρήσεις του ιδεολογικοπολιτικού αυτού προτάγματος, που άρχισαν να γίνονται εμφανείς ιδιαίτερα μετά το 1985.

Ο καρπός του πρώτου συνεδρίου, που έγινε το 1983 στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με τη φροντίδα του επιστημονικού χώρου της Πολιτικής Ιστορίας του Νομικού Τμήματος, κυκλοφορούν ήδη από το 1987.

Το δεύτερο συνέδριο, που οργανώθηκε από το Πάντειο Πανεπιστήμιο, μπορεί να θεωρηθεί ως συνέχεια και προέκταση του πρώτου. Με την έκδοση των πρακτικών του παντειακού συνεδρίου ολοκληρώνεται ουσιαστικά μια προσπάθεια να αναδειχθούν βασικές πτυχές μιας πολιτικής προσωπικότητας, η οποία με τη δράση και το στοχασμό της αποτέλεσε την εστία ενός γόνιμου προβληματισμού αλλά και μιας επιτήδειας αξιοποίησης από πολιτικές ομάδες και σχηματισμούς.

Οι συγγραφείς του τόμου αυτού δεν ισχυρίζονται, ασφαλώς, ότι εξαντλούν το αντικείμενο. Τούτο, άλλωστε, δεν θα ήταν εφικτό και δεν εμπεριέχεται στη λογική ενός συνεδρίου. Φιλοδοξούν όμως να συμπληρώσουν ή να αναδείξουν και συχνά να καταθέσουν μια διαφορετική εκδοχή της δράσης και της σκέψης του Αλ. Παπαναστασίου.

Στο πλαίσιο αυτό κρίθηκε αναγκαία μια βιογραφική προσέγγιση του πολιτικού άνδρα, καθώς και η αναπόφευκτη κατάδυση στο θεωρητικό περιβάλλον, τις επιρροές και το κλίμα μέσα στο οποίο έδρασε και στοχάστηκε ο λεβιδιώτης πολιτικός.

Οπωσδήποτε όμως η δημοσίευση των πρακτικών του παντειακού συνεδρίου για τον Αλ. Παπαναστασίον μπορεί να θεωρηθεί ότι ενδιαφέρει περισσότερο για τα ζητήματα που θέτει και τελικά ως πρόκληση για την περαιτέρω διερεύνηση του ελληνικού πολιτικού συστήματος.

Καθηγητής Γιώργος Δημ. Κοντογιώργης
Πρώτης Παντείου Πανεπιστημίου
Φεβρουάριος 1990